

Pályázó	Téma	Kért összeg (E Ft)	Összes forrás (E Ft)	Megítélt összeg (E Ft)
Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériuma 1055 Budapest, Honvéd u. 13–15. Felügyeleti hatóság: MKK	Az NGKM meglévő számítástechnikai adatbázisainak és hálózati rendszerének továbbfejlesztése a külkereskedelmi tevékenység hatékonyságának növelésére, valamint a kormányzati információs rendszerhez történő csatlakozás előkészítésére	37 000	52 000	15 000
Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériuma 1055 Budapest, Honvéd u. 13–15. Felügyeleti hatóság: MKK	Az ország külgazdaságpolitikai céljait támogató kirendeltségi információs rendszerek továbbfejlesztése, a meglévő számítástechnikai információs rendszerek, eszközök és programok egységesítése és az online kapcsolat biztosítása	31 000	46 000	15 000

Ünnepség Szent-Györgyi Albert születésének századik évfordulóján

A TMT e beszámoló közzétételével tiszteleg a nagy tudós és humanista emlékezte előtt.

Az elmúlt évben Szent-Györgyi Albert születésének centenáriuma alkalmából szerte a világon megemlékeztek a Nobel-díjas tudósról. *Szegeden 1993. szeptember 16–17-én* kétnapos ünnepi programsorozat szolgálta a tudományos élet e génuszának emlékeztetét.

Szent-Györgyi Albert munkásságának jelentős időszaka kötődik Szegedhez, ahol „alkotó életének fénykorát” töltötte. Itt mint professzor (1928–1945), mint dékán (1934–1935), majd mint rektor (1940–1941) nemcsak a legnagyobb tudományos elismerést, a Nobel-díjat nyerte el (1937), hanem az egyetem és a város társadalmának szeretetét és megbecsülését is. Ez utóbbiak jegyében lett Szeged város díszpolgára (1937), a Ferenc József Tudományegyetem (1938), később az Orvostudományi Egyetem (1973) díszdoktora.

Ez utóbbi egyetem a világhírű tudós halála (1986) után felvette a nevét (1987), tanúsítva az iránta érzett megbecsülést.

Szent-Györgyi életének második kiemelkedő tudományos eredményeket hozó szakaszát Woods Hole-ban (USA) töltötte (1948–1986), ahol az amerikai biológiai kutatás egyik központjában, a Marine Biological Laboratory keretében létrehozták számára a Muscle Research Institute elnevezésű részleget. Itt folytatta a szegedi izomkutatásokat. Amerikai tevékenysége jelentősen hozzájárult a rákkutatáshoz.

szent-gyorgyi albert centenáriumi kiállítás
albert szent-györgyi centennial exhibition

1893–1993

Egyedülállóan szervezte meg az országhatárokat is átívelő, „falak nélküli laboratórium” hálózatát. Vállalta a békéért folytatott harcot. Humanista helytállásával is kiérdemelte a tiszteletet és megbecsülést.

A fentiek alapján a centenáriumi ünnepségek megrendezését a *Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem* vezetése elsőrendű szívügyének és megtisztelő kötelességének tartotta. Az ünnepség jelentősé-

gére való tekintettel magas szintű centenáriumi szervezőbizottságot hozott létre. A szervezési és az előkészületi munka egy évvel előzte meg a centenárium eseményeit. Ennek során a Nobel-díjas tudós özvegye, *Marcia Szent-Györgyi* lehetővé tette a Szent-Györgyi Albert életművét reprezentáló hagyatéki anyagok kiválasztását. Az ezt követően ajándékként átadott dokumentumok, oklevelek, érmék, plakettek, fényképek, kéziratok értéke felbecsülhetetlen, jelentőségük messze túlnő Szeged és az egyetem keretein.

A széles körű előkészítő, szervezőmunka eredményeként a szegedi centenáriumi ünnepségsorozaton az ország tudományos életének képviselőin kívül részt vettek az Egyesült Államokból, Németországból, Svédországból a Nobel-díjas professzor tanítványai, özvegye és unokaöccse, *Andrew Szent-Györgyi* professzor.

Szeptember 16-án délelőtt kutatásainak hazai és külföldi folytatói a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában tudományos ülésen emlékeztek meg Szent-Györgyi Albert munkásságáról. Délután a Városháza dísztermében ünnepi megemlékezést tartottak, ahol *Lippai Pál* polgármester üdvözölte a vendégeket. Este társasági programként rendezték meg a Szent-Györgyi-bált a Tisza Szállóban.

Szeptember 17-én a Városi Múzeumban *Andréka Bertalan*, a népjóléti tárca helyettes államtitkára nyitotta meg ünnepélyes keretek között a Szent-Györgyi Albert centenáriumi kiállítást. A kiállítás dokumentumai és tárgyai Marcia Szent-Györgyi adományából és a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtárának Szent-Györgyi különgyűjteményéből toborzódtak.

A kiállítás megnyitása után a Dóm téri Pantheonban Szent-Györgyi Albert mellszobránál helyezte el koszorúját, és mondta el megemlékezését *Andrew Szent-Györgyi* professzor, *Guba Ferenc* professzor, *Ladik János* professzor mint tanítvány és volt munkatárs, valamint *Lippai Pál* polgármester és *Libik György*, az Ellenállók Szövetségének egykori alapítója, Szent-Györgyi veje.

A megemlékező ünnepség fő eseményeként a Szent-Györgyi Albert Tudományegyetem a Szegedi Nemzeti Színházban tartotta meg közös ünnepi egyetemi tanácsulását, amelyen a miniszterelnök képviselőjében *Mádl Ferenc* kultuszminiszter és *Farkas László* államtitkár, köztársasági megbízott is jelen volt. Az ünnepi megemlékezések után adták át az 1987-ben alapított Szent-Györgyi-emlékérmeket. Ez alkalommal *Straub F. Brunó* akadémikus és *Diczfalusy Egon*, a SZOTE tiszteletbeli professzora részesült e kitüntetésben.

Az ünnepi egyetemi tanácsulást kamarazenei műsor követte, majd a SZOTE rektora fogadást adott a vendégek tiszteletére a Tisza Szállóban.

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem kétnapos ünnepséggel így emlékezett névadójára,

Nobel-díjas volt professzorára. *Fráter Loránd* professzor, a SZOTE rektora joggal mondta a nyilvános egyetemi tanácsuláson: „Nagy tisztesség egyetemünk számára, hogy az egyetemes kultúra olyan kiemelkedő alakjának nevét viselheti, mint Szent-Györgyi Albert. Kivételesen tehetséges tudós, kiváló oktató és egyben egészen kiemelkedő gondolkodó és ember volt ő. A tegnapi tudományos ülésünkkel és a mai megemlékezésekkel igyekeztünk méltóképpen kifejezni azt a tiszteletet és megbecsülést, amellyel élete munkájának, eredményeinek és személyes példájának adózunk.”

Végezetül felsoroljuk az ünnepségen részt vevő, nemzetközileg elismert professzorokat, akik valamilyen formában kötődnek Szent-Györgyi Alberthez, illetve egyetemünkhöz. Részvételük a szegedi esemény széles körű nemzetközi jelentőségét reprezentálja.

Prof. Dr. *BÓDIS-WOLLNER Iván* (Division of Neurology, Medical Center, University of Nebraska) egyetemünk egykori hallgatójaként 1956-ban hagyta el az országot. Jelenleg az ophtalmoneurológia klinikai és kísérletes kutatásának nemzetközileg elismert szakértője.

Prof. Dr. *BOLARIN, Debayo M.* (Department of Chemical Pathology, College of Medical Sciences, University of Calabar, Nigéria) a szegedi egyetem hallgatója volt, jelenleg tanszékvezető, rektor.

Prof. Dr. *DICZFALUSY Egon* (Karolinska Institute, Department of Reproductive Endocrinology, Research Unit, Stockholm, Sweden) a szegedi egyetem Kórtani és Bakteriológiai Intézetében 1942–43-ban gyakornok, az Orvosi Vegytani Intézetben (1946–47) tanársegéd volt. Jelenleg a stockholmi Karolinska Intézet emeritus professzora, a WHO főtanácsadója. Egyetemünk díszdoktora.

Prof. Dr. *ERNSTER, Lars* (Department of Biochemistry, Arrhenius Laboratories for Natural Sciences, Stockholm University, Sweden) a SZOTE díszdoktora.

Prof. Dr. *FODOR Gábor* (Centennial Professor of Chemistry, Department of Chemistry, West Virginia University, Morgantown, USA) Szent-Györgyi munkatársa volt Szegeden, majd az Egyesült Államokban is számos közös közleményt publikáltak. Korábban a Szegedi Tudományegyetem rektora volt, 1957 nyarán távoznia kellett az egyetemről.

Prof. Dr. *H. FÖLDES, Francis* (Emeritus of anaesthesiology, Albert Einstein College of Medicine, Montefiore Hospital and Medical Center, Bronx, USA) a SZOTE díszdoktora.

Prof. Dr. *GERGELY, John Nahant*, a Boston Biomedical Research Center volt igazgatója, a Biophysical Journal volt főszerkesztője, jelenleg is nemzetközileg elismert izombiokémikus. Az egyetemet Budapesten végezte (1942), Szent-Györgyi Albert munkatársa volt 1946-ban.

Prof. Dr. *HETÉNYI Géza* (Ottawa, Canada) a szegedi egyetem Élettani Intézetében dolgozott. 1946-ban gyakornok, 1947-ben tanársegéd, 1951-ben adjunktus, 1955–56-ban az intézet mb. vezetője volt. 1957-ben külföldre távozott. 1957–1970 között a torontói egyetem Élettani Intézetének tagja, 1970-től tanszékvezető professzor. 1988-ban egyetemünk Jancsó-díjjal tüntette ki.

Prof. Dr. **HUSZÁR Gábor** (Director, Department of Obstetrics and Gynecology, School of Medicine, New Haven Conn., USA) egyetemünk volt hallgatója, aki jelenleg is tudományos együttműködést tart fenn a Szülészeti- és Nőgyógyászati Klinikával.

Dr. **JÁNSZKY Béla** (Consulting Chemical Engineer, International Manufacturing, New York, USA) 1946-tól Szent-Györgyi Albert külföldre távozásáig közvetlen munkatársaként dolgozott a budapesti Biokémiai Intézetben, s ez a kapcsolat Szent-Györgyi haláláig fennmaradt.

Prof. Dr. **KAALI, Steven G.** (Medical Director, Women's Medical Pavilion, USA) egyetemünk volt hallgatója, aki intenzív kapcsolatot tart velünk hallgatói ösztöndíj és tudományos kutatási alapítványa révén. Több értékes műszert is ajándékozott a Szülészeti- és Nőgyógyászati Klinikának.

Prof. Dr. **KAMINER Benjamin** (Chairman of Physiology, Boston University, USA) Szent-Györgyi Albert munkatársa volt 1959-től 1969-ig. 1970-től tanszékvezető a bostoni egyetem Élettani Intézetében. Kapcsolatát Szent-Györgyivel végig megtartotta.

Prof. Dr. **KORÉNYI-BOTH András** ezredes (Pennsylvania Army National Guard, Headquarters, 108th Combat Support Hospital, Philadelphia, USA).

Prof. Dr. **KOVÁCS Kálmán** (Department of Pathology, St. Michael's Hospital, Toronto, Ontario, Canada) Szegeden szerezte orvosi oklevelét 1950-ben, majd 4 évig az itteni Kóronctani Intézetben dolgozott. 1954-től az I. Belklinika tagja volt, kezdetben Hetényi Géza, majd 1959-től Julesz Miklós munkatársaként. 1957-ben az orvostudomány kandidátusa, 1963-ban doktora és egyetemi docense lett. A PhD fokozatot 1966-ban Liverpoolban nyerte el. 1969-től néhány évig Selye professzor munkatársa volt Montrealban.

Prof. Dr. **Hc. KREUTZBERG, Georg W.** (Max-Planck-Institut für Psychiatrie, Abteilung für Neuromorphology, Martinsried – München, Germany) a SZOTE díszdoktora.

Prof. Dr. **LADIK János** (Lehrstuhl für Theoretische Chemie, Friedrich-Alexander-Universität zu Erlangen-Nürnberg, Germany) Szent-Györgyi Albert közvetlen munkatársa volt, akinek munkái a rák keletkezésének kvantumkémiail aspektusai címen váltak ismertté. 1972-ben hagyta el Magyarországot. Az MTA Központi Kémiai Kutató Intézetének igazgatója, előbb az USA-ba emigrált, majd Európába visszatérve a Friedrich Alexander Elméleti Kémiai Intézet igazgatója lett az Erlangen-Nürnberg Egyetemen, ahol jelenleg is tanít és kutatásait végzi.

Dr. **LAJTHA Ábel** (Center for Neurochemistry, N. S. Kline Institute, Orangeburg N. Y. 10962, USA)

Prof. Dr. **LANTOS Péter** (Department of Neuropathology, Institute of Psychiatry, University of London, England) egyetemünk egykori hallgatója és a Kóronctani Intézet tanársegédje. Jelenleg vezető szerepet tölt be a neuropatológiai kutatásokban. Vezető angliai intézet igazgatója. A TEMPUS-mozgalom kezdeti lépéseiben jelentős segítséget nyújtott az orvostanhallgatók szempontjából fontos angliai klinikai kapcsolatok felvételében.

Prof. Dr. **LORÁND László** (Northwestern University, Department of Biochemistry, Molecular Biology and Cell Biology, USA) az egyetemet Szegeden és Budapesten végezte. 1946–1948-ban Szent-Györgyi intézetében demonstrátor. A PhD fokozatot Leedsben szerezte, 1955-től a biokémiai, molekuláris és sejtbiológia professzora a Northwesterni Egyetemen.

Prof. Dr. **McLAUGHLIN, Jane A.** (Marine Biological Laboratory, Woods Hole, Mass. 02543, USA) Szent-Györgyi Albert egyik legrégebb munkatársa, 1952–1986 között dolgoztak együtt, sok közös közleményt adtak ki.

Prof. Dr. **MARTONOSI, Anthony N.** (Department of Biochemistry and Molecular Biology, State University of New York, Health Science Center at Syracuse, USA) a biokémia professzora. 1956-ban a szegedi egyetem Élettani Intézetéből ment Amerikába, ahol az izombeli kalciumtranszport egyik nemzetközi tekintélye lett.

Prof. Dr. **Hc. NAKAMURA, Mitsuru J.** (University of Montana, Division of Biological Sciences, Montana 59812, USA) a SZOTE díszdoktora.

Prof. Dr. **Hc. PARRATT, James R.** (University of Strathclyde, Royal College, Department of Physiology and Pharmacology, Glasgow G1 1XW, UK) a SZOTE díszdoktora.

Prof. Dr. **PETTE, Dirk** (Facultät für Biologie, Universität Konstanz, Germany) a német és európai izomkutatások egyik vezéregyénisége. Szent-Györgyi és a szegedi iskola nagy tisztelője. 1988 óta szoros tudományos együttműködésben áll egyetemünkkel.

Prof. Dr. **Hc. PIHLAJA, Kalevi** (Department of Chemistry, University of Turku, Finland) a SZOTE díszdoktora.

Prof. Dr. **RUZICKA, Thomas** (Dermatologische Klinik der Ludwig-Maximilians-Universität, München 2, Germany)

Prof. Dr. **Hc. STEIGLEDER, Gerd-Klaus** (Director der Universität-Hautklinik, Köln, Germany) a SZOTE díszdoktora.

Prof. Dr. **SZENT-GYÖRGYI, Andrew G.** (Department of Biology, Brandeis University, Bassine 235, Waltham, USA) biokémiai professzor. A kontraktilis fehérjék molekuláris szerkezet-vizsgálatának nemzetközileg ismert szakértője, Szent-Györgyi Albert unokaöccse, részt vett egyetemünk névfelvételei ünnepségein is.

Prof. Dr. **Hc. de WIED, David** (Rudolf Magnus Institute for Pharmacology, University of Utrecht, Medical Faculty, The Netherlands) a SZOTE díszdoktora.

Irodalom

GUBA F.: Szent-Györgyi Albert születésének centenáriuma. = Biokémia, 17. köt. 2. sz. 1993. p. 49.

SZABÓ T.–ZALLÁR A.: Albert Szent-Györgyi and Szeged. Szeged, 1993, SZOTE. 105 p. (Studia Medica Szegediensis. Tom 15.) HU-ISSN 0652-2883, HU-ISBN 963 7179 542

SZABÓ T.–ZALLÁR A.: A Nobel-díj szegedi krónikája. = „Szeged”, 1993. szeptember, p. 2–13.

ZALLÁR A.: Szeged – Woods Hole – Szent-Györgyi. = Biokémia, 17. köt. 2. sz. 1993. p. 67–73.

ZALLÁR A.: Hagyatéki anyagok a centenáriumba (Marcia Szent-Györgyi tudománytörténeti ajándéka). = Magyar Tudomány, 38. köt. 10. sz. 1993. p. 1272–1274.

ZALLÁR A.–SZABÓ T.: Szent-Györgyi Albert centenáriumi kiállítás. Albert Szent-Györgyi Centennial Exhibition. Szeged, 1993. SZOTE. 13 p.

Zallár Andor

(Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtára)